

CÂTEVA DATE DESPRE UN ANTIREVOLUTIONAR BRĂILEAN - MANOLACHI BALDORIDI

de GEORGE TROHANI

La 10 zile după izbucnirea Revoluției din 1848, în Brăila, în ziua de 20 iunie, are loc o manifestație publică pentru Constituția aprobată la București în 11 iunie.

Administrator al județului Brăila era proaspăt numit Dimitrie Golescu.

Manifestația se desfășoară în Piața Sf. Arhangheli din centrul orașului, la 9 ceasuri europenești de dimineață. Participanții sunt în număr de peste 4.000. "Clopotele sună în tot orașul, șalupa-canonieră și corabia orașului au salutat această măreată țirămonie cu 101 salve". Tricolorul flutură peste tot. În cadrul asistenței se remarcă viceconsulii străini al Austriei, Greciei, Sardiniei, Angliei și nu în ultimul rând Iali aga, vechilul obștesc al supușilor otomani. "Seară tot orașul a fost iluminat și în piață cea mare cântă muzica și poporul sălta de veselie, plimbându-se pe toate ulițele în bună rânduială, observând linistea cea mai desăvârșită".

În curând vor apărea însă și disensiunile. Primele se ivesc cu ocazia înființării gărzii naționale. Multimea negustorilor de diferite naționalități dorind ca ea să se numească "guardie civică" și nu "națională".

Și iată că peste o lună, în ziua de 20 iulie, are loc o nouă manifestație. La ora 8 a.m. "o parte din popor înaintă cu un steag tricolor în piață" spre casa comisarului Manu. Acum încep neînțelegerile. Membrii magistratului - în mare parte negustori - neîmpăcându-se cu polițaiul, vor să folosească manifestația împotriva acestuia. Dar "poporul își schimbă nemulțumirea" împotriva magistratului "pentru că se arătase codaci în îndeletnicirea multora din ordinele noului guvern, cât și pentru că nu îndestula orașul... cu pâine și carne bună".

După aclamări și strigări de ură în fața casei lui Manu poporul vrea să se risipească. Dar apare viceconsulul grec Mihalopol care cu negustorii "Canovici, Baldorini, Jorfachi, Geavidi, Carapanu și alții" au început să atace poporul cu bastoane. Se răpește standardul, "se sparg capetele la câțiva din popor". Multimea se îndreaptă spre casa lui Geavidi unde se recapătă standardul. Dar urmează un nou atac al negustorilor, cu ciomege.

Geavidi scapă doar prin ducerea la cazarmă. Iar colonelul Radu Golescu, fratele administratorului, răspândește două companii de soldați și comanda de cavalerie pe toate ulițele, pentru a împrăștia "cu blândețe" pe cei adunați "pe la mai multe locuri". Manifestanții au cerut și arestarea

negustorilor Canovici și Baldoridi. Pe la ora 3 p.m. lumea se potolește, dar mulți se aflau "răniți cu ciomege, iar unii bătuți foarte rău". Între timp Canovici "nu a voit" a veni la cazarmă, "iar dl. Baldoridi s-a făcut nevăzut".

Despre această manifestație s-au păstrat două relatari:

1. din partea administrației, a lui Dimitrie Golescu, către Ministerul de Interne - la rândul ei în două variante:

a. cea oficială, la Ministerul de Interne;

b. ciorna, cu adnotări și modificări, în arhiva Prefecturii

Brăila;

2. din partea armatei, a lui Radu Golescu, colonel și comandior al Regimentului nr. 2 Infanterie, către comandanțul oștirii, generalul Christian Tell.

În ziua următoare, pe 21 iulie, administrația ia măsuri severe pentru păstrarea liniștei. Dimitrie Golescu adresează și o notă de protest către viceconsulul grec pentru că "atacă cu vorbele cele mai înjurioase pe reprezentantul guvernului" și "întărâta poporul prin lovitură". Iar guvernul va destitui conducerea magistratului.

Urmările se vor vedea după înfrângerea Revoluției, când în ziua de 28 septembrie Căimăcămia a anulat hotărârile Comisiei pentru eliberarea robilor. Imediat începe adresarea de petiții pentru redarea robilor orășenești eliberați. Printre cei mai zeloși petitionari sunt M. Baldoride, Manolache Roată, Elenco, etc.¹.

Iar acum să ne ocupăm de una din persoanele ce s-au amintit în câteva rânduri mai sus. Este vorba de Mihalache Baldoride. Să-i urmărim puțin viața și cariera, pe baza unor acte inedite, precum și din amintirile unor descendenți de ai săi (fig. 1).

La 5 octombrie 1820, în București, Nicolae Hadji (?) Stojanu alcătuiește o "listă de căte dau de dotă fizie mele Elencă". Actul este scris în limba greacă și tradus oficial în București, la 27 septembrie 1880 (fig.2-3).

Pe baza zestrei, ceva mai mult de 20.800 lei, în ziua de 10 august 1824 are loc căsătoria acestei Elena Stoian cu Emanoil Baldoride. Dovada o constituie un act emis de Episcopia Buzăului la 1 aprilie 1864, act din care reiese că personajul nostru Manolache Baldoride era deja răposat (fig. 4). În privința datei de naștere, dintr-un "tabel de numele alegătorilor de deputați din oraș înaintat de Magistratul Brăila către cârmuirea jud. Brăila", redactat în aprilie 1833, și care cuprinde 152 nume, reiese că Manoil Baldoride avea la acea dată 42 ani, 2 case în vopseaua Roșie și un venit de 15.000 lei². Deci anul de naștere trebuie să fi fost 1790 sau 1791. În ce o privește pe Elena ea se născuse în 1805.

Familia Baldoride, ocupându-se cu comerțul, s-a stabilit în Brăila. În casa lor, din strada Domnească nr. 12, pardositară cu marmoră ce era adusă ca leșt de către corăbiile ce veneau să preia marsă din portul dunărean a poposit, venind de la Giurgiu cu un vapor al companiei austri- ece Lloyd, în septembrie 1845, Maria Văcărescu, fostă Ghica. Ea se îndreapta spre Focșani unde urma a se celebra căsătoria ei cu principalele

Tării Românești, Gheorghe Bibescu. Naș se știa că a fost domnitorul Moldovei, Mihai Sturdza. Drept mulțumire pentru găzduire oferă în dar familiei Baldoride un inel cu o peruzea.

Situată se va repeta într-un anume fel la sfârșitul anului 1854 când pe 29 noiembrie/11 decembrie maiorul L.J.Jermanovsky, șeful statului major al armatei de pe linia Dunăre-Siret din cadrul războiului Crimeii, adresează municipalității orașului Brăila o scrisoare prin care comunică sosirea pentru a doua zi a generalului de divizie Sadyk-Paşa pentru a-și stabili cartierul general. Și el spune în scrisoare: "vous voudrez bien lui faire proposer les appartements qu'il occupait toutes les fois qu'il se trouvait dans votre ville". Iar rezoluția lui Constantin C. Epites, cunoscut farmacist, bibliofil și muzeograf, președintele municipalității, sună astfel: "Domnul cinovnic N.Petrescu va găti casele lui Baldoridi"³.

Revenind însă la domnia lui Bibescu Vodă vom constata că pretențiile crescând M.Baldoridi dorește să intră în rândurile boierimii. Și iată că la 9 decembrie 1846 plătește 200 lei vîstieriei "taksa diplomi" de ridicare la rangul de pitar (fig. 5). În privința diplomei, emisă la 23 aprilie 1846 în numele domnitorului George Bibescu, interesante sunt semnăturile secretarului statului Manuil Băleanu și a șefului secției Grigore Alexandrescu, cunoscutul fabulist, care după arestarea din 1840 - participase la complotul în care fusese implicat și Nicolae Bălcescu - ocupă din 1844 o funcție la stat ce-i îmbunătățește situația financiară (fig. 6).

Probabil că această recentă îmboierire l-a făcut pe M.Baldoridi să nu vadă cu ochi buni unele acțiuni ale revoluționarilor din 1848 care, după cum se știe, au desființat rangurile boierești, și tot așa se explică dorința sa de a-și recăpăta robii orășenești în toamna lui 1848.

Dornic de a face parte din protipendadă, dar de ce nu și de a contribui la înălțarea culturală a conaționalilor săi greci din patria pe care strămoșii săi o părăsiseră, patrie pe care întotdeauna diaspora greacă a dorit-o înfloritoare și prosperă, donează o sumă de bani pentru construirea clădirii Universității din Atena. Drept mulțumire pentru această contribuție bănească primește o medalie și o diplomă din partea Universității Othon, cum se numea pe atunci, după numele regelui, înaltul for de învățământ. Diploma este emisă la 25 iunie 1852 și trimisă însotită de o scrisoare la 5 ianuarie 1857. Scrisoarea este îscălită de cunoscutul estetician S.Skoufas, consulul Greciei la București (fig. 7-8).

Manolachi Baldoridi este proclamat în diplomă ΕΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ adică "contribuitor". În diplomele acordate altor persoane apare termenul de ΕΥΕΡΓΕΤ (everget) adică "binefăcător". Deosebirea constă din suma donată. După latride pentru a fi proclamat everget se cerea o contribuție de minimum 200 drahme, în timp ce doctorul Anastasios N.Guda își amintește de minimum 500 drahme⁴.

Din căsătoria lui Manolache cu Elena au rezultat următorii copii: un băiat Nae născut în 1842, funcționar în 1864, și trei fete - Eufrosina,

Irina și Cleopatra. Aceste trei fete, după moartea mamei lor, petrecută la 30 octombrie 1878 ora 1 a.m., după cum reiese din "extract din registrul actelor de morți pe anul una miă opt sute șaptezeci și opt" (fig. 9) precum și din "Autorizația de imormentare" emise de primăria Brăilei (fig. 10), vor primi începând cu 1 ianuarie 1879 - cf. "Certificatului de succesiune" emis de "Comitetul de Administrație al Casei Pensiunilor" - o pensie lunară de 123,45 lei sau anuală de 1481,40 lei ca moștenitoare (fig. 11).

Una din aceste fete se va căsători mai apoi cu un sudit englez, grec din Kefalonia, pe nume Kavadia. Ei vor fi părinții cunoscutului bariton și compozitor de română George Cavadia - care între anii 1893-1898 va fi și consul al Spaniei la Brăila - precum și al unui alt băiat, Manole, tatăl la rândul său al doctorului în drept de la Paris Petre, care a stabilit delimitarea dintre trădare și spionaj. De asemenea ei erau părinții unei fete măritată cu un anume Colțescu și stabilită apoi în Egipt.

S-ar putea ca soții Manolache și Elena Baldoridi să mai fi avut un fiu D.M.Baldoridi care la 18 aprilie 1866, în calitate de șef al biroului vamal din Brăila, îscălește un proces verbal referitor la intrarea în țară a unor arme importante de Legune, hairastrul (?) stabilimentului de artillerie⁵.

Un alt Baldoride, pe nume George, funcționar public, făcea parte din 1869 din loja masonică "Discipolii lui Pitagora" din Galați⁶. Care era gradul de rudenie cu Manolache al nostru nu știm.

Ideea prezentării acestei comunicări ne-a venit citind articolul lui Grigore Chiriță "Armata, detronarea lui Cuza vodă și Carol de Hohenzollern", partea a II-a, apărut în Revista Iсторică, III, 1992, 11-12, p. 1130-1140. În acest articol se reamintește de petiția din 23 mai / 4 iunie 1866 a unor ofițeri prin care se solicită principelui Carol I îndepărțarea din armată a ofițerilor ce au nesocotit disciplina stabilită prin reglementări unanim acceptate, pătându-i astfel onoarea cu ocazia detronării lui Cuza. Petiția era îscălită de 148 ofițeri - circa jumătate din cadrele garnizoanei București în care erau cam 1/3 din numărul total de 974 ofițeri ai armatei române. În fruntea petitionarilor se afla gral. I. Em. Florescu. Ori acest general, ginere al domnitorului Gheorghe Bibescu, omul de încredere al lui Cuza vodă, loial legilor țării și prin urmare și lui Carol I, este cel care în toamna lui 1848 redactase o petiție semnată cu alți 26 ofițeri ai Regimentului 1 București solicitând comandantului Constantin Cantacuzino și generalului rus Alexandru Duhamel pedepsirea ofițerilor ce se alăturaseră și sprijiniseră revoluția.

Dar toți aceștia erau românci și supuși jurământului prestat. Nu admiteau compromisuri. Pe când astăzi...

NOTE

1. Informații competente privind desfășurarea amănunțită a tuturor acestor evenimente se găsesc în studiul lui N.Mocioiu, Date privind anul revolutionar 1848 în orașul și județul Brăila, publicat în Studii, XIV, 1961, 4, p. 995 - 1011, cu bibliografia. Din aceasta din urmă reținem, în afara fondurilor arhivistice cercetate, articole publicate în: Analele Brăilei, II, 1930, 2, p. 37-43; Anul 1848 în Principatele române, II.
2. Documente privind istoricul orașului Brăila, I, 1831-1918, București, 1975, doc. 13.
3. Ibidem, doc. 110.
4. A.N.Guda, Viețile paralele ale bărbaților ce s-au distins în renașterea Greciei (în grecește), III, Atena, 1870, p. 200.
5. Documente privind istoricul..., doc. 220.
6. H.Nestorescu-Bălcești, Ordinul masonic român, București, 1992, 207.

**QUELQUES DONNÉES CONCERNANT UN ANTIRÉVOLUTIONNAIRE
DE BRAILA - MANOLACHI BALDORIDI****- Résume -**

En partant des événements qui se sont passé à Brăila pendant la Révolution de 1848 on présente, d'après des documents inédits jusqu'à présent, quelques aspects de la vie de Manolache Baldoridi ainsi que des ses descendants. D'origine grecque, la famille Baldoridi c'est occupée avec le commerce et a encouragé la culture autant de la Roumanie que de la Grèce.

Fig. 1. Document. Zestrea Elenei Hadji-Stojanu, 5. octombrie 1820.
Colecție particulară.
Elena Hadji-Stojanu's dowry. October/5/1820.
Private collection.

În slava Christei.

Lista de către care dăii de dote ființe mele Elena.

În numerar.

lei 14000

1. inel roze cu mărle piatră. Lungă	lei 1000.
2. idem idem rotundă	lei 1000
2. 1/2 oca argintiu curată	lei 1000.

1. rochia de mirăsa	
1. scurta cu samură de Lipeia	
1. rochia idem de mirăsa	totă această parte 3000
4. Camăși Satușa	
8. Camăși de Chembucă	
6. Bozileiicei	

Asteriskul cu totă trebuință de 800
lei. 20.800

30 Servete	
2. Păte de masa	de pânză de casă.
10 Peșchide	
6 Farchafuri	

și haine întrebuințate.

În 5 octombrie 1880. București

Nicolae H. Stojanu.

Sentin traducere fidelă. Din original. din limba
greacă.

București în 27 noiembrie 1880.

Interpreta consulației general al Greciei

G. Oltedez

Fig. 2. Document. Zestrea Elenei Hadji-Stojanu, 27 noiembrie 1880. Colecție particulară.

Elena Hadji-Stojanu's dowry. November/27/1880.
Private collection.

Sancta Episcopie Buzău

*După cererea facultății prin hărția în
registrată la № 313 și pe temeiul
devedezi ce său anevoie, se face
cunoscută prin trăacesta, că L. Elene
Stoian Baldoride au luat în legă-
tina căsătorie pe Iosephul Emman-
uelu Baldoride, înainte de
regulamentare, adică în anul
1864. August 10.*

Locot. de Epis. Buzău Arh. hennalig.

Directive R. Securității

№ 390
anul 1864. aprilie 1er

Fig. 3. Document. Confirmarea căsătoriei Elenei Stoian cu Emmanuel Baldoride, 1 aprilie 1864.
Colecție particulară.
Confirmation of Elena Stoian's marriage with Emmanuel Baldoride, April 1/1864.
Private Collection.

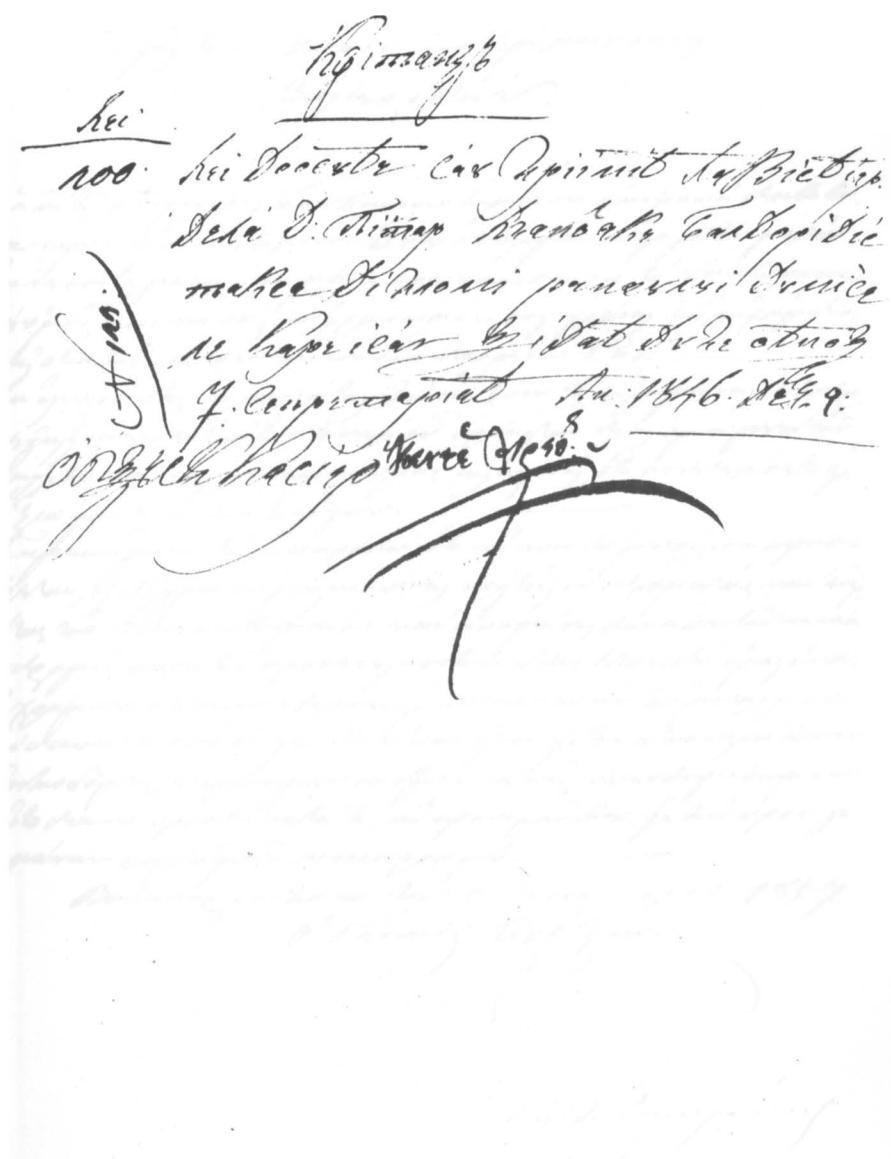

Fig. 4. Document. Chitanță de plată a taxei pentru diploma de pitar,
Seri 9 decembrie 1846. Colecție particulară.
Tax receipt for the baker diploma; December/9/1846.
Private Collection.

Apidae. 272;

To the Bazaar Fair in Bijapur
Taqzangar -

Нојъ ви кога — изговаряш
Богданъ-бунтъ.

Въвъзможността на Камената кула да създаде
акустични явления е доказана във всички
изследвания, проведени върху нея.

της γραμμής της προσεύτης θεωρεῖται ότι από την ζωή της αγαπημένης, και ότι
αυτής εγγέγραψεν από την ίδιαν έναντι της σημερινής πλούτου περιθών
παραπομπής. Το μακρινό αυτό πρόσωπον είναι οι περισσότεροι, διότι αναγνωρίζεται
τον ιδιαίτερον τοντό της γραμμής.

Bornaygo - 20th of January 1857
at Paris by Regnier.

Die Schule für
Volksschulbildung

Fig. 5. Scrisoare în limba greacă a lui S. Skoufas, 5 ianuarie 1857.
Colectie particulară.

S. Skoufas letter written in Greek, January 5/1857.
Private Collection.

Județul - *Dâmbovița* |
Plășe - *Vilceni* |
Primăria comună - *Brailești* |

ESTRACT

Din registrul actelor de M că pe anul una și opt săptămâni începând cu

Fig. 6. Document. "Ekstract" cu decesul Elenei Baldoridi,
30 octombrie 1878.
Colecție particulară.
Elena Baldoridi's death certificate, October/30/1878.
Private Collection.

AUTORIZATIE DE IMORMENTARE

Judecător Brailla

Plașnicie Brailla

Primăria comună Brailla

Dăm voce că se înmormântă Cadavru Elenei M. Baldoridi
Înădăesă, de ani șapte deceni triu. Bupă trineea de trei decenii
fase ore dello iunie

încoată din vîcă la 30 ale lună Octombrie la orele un anotimpuri
ora 11.00 ame după cum ne-amă incredințat noi înspire Bra. V. Păneșeu

Officium regale

Anul una mie opt zile săptămână și efecua luna Octombrie diua trei decenii
Luni

2 sublinieca la 31 octombrie ora 11.00

8. Document autorizare de înmormântare a Elenei Baldoridi, 31 octombrie 1878.

Fig. 7. Document. Autorizația de înmormântare a Elenei Baldoridi, 31 octombrie 1878.

Colecție Privată.

Elena Baldoridi's burial licence, October/31/1878.

Private Collection.

Document cu număr 1574 din anul 1879.

Comitetul de Administrație
Casetei Judecătorilor

Certificat de succesiune interioară la 1 ianuarie 1879.

Suma pe lună lei 123 = $\frac{115}{100}$

Suma pe anul lei 1481 = $\frac{136}{100}$

Zadă în Sireci 1 ianuarie anul 1879

Comitetul Casetei Judecătorilor în cadrul Consiliului
de Organizație și Protecție, înnaște Cleopatra și copiiile
lui Elenei Iosif. Baldoridi, sunt interioare
în legătură cu patrimonialul al Casetei Judecătorilor la
1879. În urma purtării în cadrul Consiliului
de Organizație și Protecție, la 1 ianuarie anul 1879, sumă de 80
lei drepturi la pensia ei nu vor fi elană $\frac{115}{100}$.
Iosif și Elena Baldoridi își doresc, de la sumă
lui Iosif - pe cinci săptămâni bani 45 pe lună, care
se calculează conform legii succesiunii. —

Ambării Consiliul de Organizație și Protecție
An 1879

Sigilul Consiliului de Organizație și Protecție

Fig. 8. Document. Certificat de succesiune pentru copiii Elenei Baldoridi.
1 ianuarie 1879.

Colecție particulară.

Inheritance certificat for Elena Baldoridi's children.

January 1/1879.

Private collection.